

SULINIUTEQAREERNERMI MALINNAASARNEQ

INUUSUTTUNUT INISSINNEQARNIKUNUT
INERSIMASUT INUUNERANNUT
ISERIARTUAARTUNUT TAPERSIINEQ

Ida Hammen, SFI – Det Nationale
Forskningscenter for Velfærd, København

PERIARFISSAT NALIGIIT

- **Siunertaq:** Meeqqat inuusuttullu ajornartorsiutillit meeqqat inuusuttullu allat naligalugit inuiaqatigiit periarfissarititaannut ammaanngassasut
- **Suliniuteqarfiit:** Siusissukkut suliniuteqarneq, atuarneq, ilinniaqarneq, attaveqarneq angajoqqaallu akisussaanagerat
- **Kommuneni 10-ni suliniuteqareernerme malinnaanermik misiliineq,** 2009-mi aallartittumik

Suliniuteqareernermi malinnaalluni misiligutitut suliniutit inuusuttunut ilapittuutaassapput:

- Inuusuttunut ilinniarnermik aallartitsissasut naammassinnillutilluunniit imalt. suliffeqarluni inuunermut aalajaatsumik attaveqalissasut
- Aalajaatsumik ineqarnissaq angussagaat
- Atornerluineq, pinerlunneq imminornerlu pinngitsuusagaat
- Ilaqutariinnut attaveqarfinnullu allanut aalajaatsumik attaveqqalernissaat

Naliliinerup siunertaraa misissussallugu:

- 1) Suliniuteqareernermi malinnaaneq inuusuttut inissinneqarsimasut **pitsaanagerusumik** nammineerlutik inersimasutut ikaarsaarnissaannut qulakkeereqataasinnaa**nersoq**

- 1) Qanoq** taava suliniuteqareernermi malinnaalluni isumaginninneq aaqqissorneqassava?

Naliliinermi periaatsit

Paasissutissanut tunngaviit: Pitsaassuseq malillugu apersuinerit katillugit 45, 1½ timemik sivilisussusillit.

Apersorneqartut:

- Inuusuttut
- Suleqataasut pingaarnerit (ass. Inuit attaveqarfiit)
- Suliniutinut aqutsisut
- Sulianik ingerlatsisut

Angusaq 1:

Misiligummik suliniutit suliniuteqareernermi malinnaanermik sullissinerisa sunniutaasalu nalilernerit amerlanertigut pitsaanerusut:

- Inuusuttunut ilinniarnarup/sulinarup aallartisarnerata tigummiinnarneratalu pitsanngorsarnissaa
- Aalajaatsumik najugaqarnerup pilersinnerata pitsanngorsarnissaa
- Attaveqarfinnik inerisaanerup pitsanngorsarneqarni

Danmarkimi Suliniuteqareernermi malinaasarneq

Pisarnertut

- a) Inissinneqarnerup
sivitsornera
 - b) Inuk attaveqarfik
 - c) Inuttut siunnersorti
 - d) Aniertuaarneq (ass inissi-
aaqqat soorlu 'De 4 års-
tider'itut ittut)
- a) *Baglandet*
(*naapiffik/siunnersuineq*)

Misiliutitut suliniutit

- a) Inuk attaveqarfik
- b) Oqaloqatigiinnerit
inummut ataatsimut
- c) Suliaqarnerit
ataatsimoorussat
- d) Naapiffik/siunnersuineq
- e) *Ikaarsaariarneq*
- f) *Ilisimasanik katersivik*
- g) *Nalileeriaatsit*

Misiliutitut suliniutit: Malittaasumik isumaginninnerup sakkui pingasut

- 1: **Inuk attaveqarfik** inooqatigiinnermi ilanngunnermut atassuteqaatitut
- 2: **Naapiffik** nammineq toqqagassatut
- 3: **Neqeroortutit eqaatsut** ataasiakkaanut tapersiinissamut periarfissallit

Inuusuttuni ajornartorsiutaagajuttut:

- Napparsimaneq
- Ilinniagakinneq
- Aningaasakilliorneq
- Pinerlunneq
- Tarnikkut ajoqutit
- Atornerluineq
- Angajoqqaanngujaarneq
- Toqunissamut qaninneruneq (ass. atornerluinikkut)

Misiligummik suliniutini inuusuttut suminngaannerfii

55 % inissinneqarfimmeerput/paaqqinniffimmeersut

21 % ilaqtariinnit paarsisartuneerput

15 % nammineq inigisaminngaanneerput

7 % angerlarsimaffimminninngaanneerput

Inuusuttut inissinneqarfimmeersut allat agguataarneri assigaat

Inuusuttut misiligummik suliniummiittut ajunnginnerni inissisimapput

Toqqaanermi tunngaviit:

- Inuusuttoq **18-ileereersimassaaq**
- Inuusuttoq **18-liinnginnermini inissinneqarsimassaaq**
- Inuusuttoq **sivitsukkamik inissinneqarsimassanngilaq**
- Inuusuttoq **kommunemi najugaqassaaq**
- Inuusuttoq **nammineq piumassutsiminik peqataassaaq**
- *Inuusuttoq 'nalinginnasumi inissisimassaaq'*
- ***Inuusuttup suliniut iluaqutigissavaa***
- ***Inuusuttoq ineriartorsinnaassaaq***

Inissinneqarneq = inuiaqatigiit avataanni

“Paaqqinniffimmut suugaluartumulluunniit inissinneqaraanni annasaqartoqartarpoq, tassami inuttut attaveqarfiit qimanneqartarmata, kilometerit marluugaluarpata 400-uugaluarpataluunniit. Tassami peqanngilatit ikinngutivillu tamanna sungiuttarpaat, aamma ilaqttavit sungiuttarpaat peqanngittutit, takkukkaangavillu eqarnartaqaaq, soorlu ajortoqartoq, tamannalu ajornartorsiutipalaarpassuarnik pilersitsisinnaavoq.” (Jesper, 18 år).

Inuusuttut: Attaveqarfiit isigalugit

1: Inuusuttut assigiisutiliupput

2: Inersimasup inuusuttup ajornartorsiutai tigusinnaasariaqarpai

3: Inuusuttut inissinneqarnikuusimasut allat kiserliornermut
allaanerussuteqarnermullu illersuutitut

***Qanoq** suliniuteqareernermi malinnaasarneq
aaqqissorneqassava?*

Angusaq 2:

- **siusissumik attaveqaatinik pilersitsineq**
- Inuusuttup **attaveqarfii** aalajaallisarlugit
- **Eqaatsuulluni** (suliniutit ataasiakkat tigussaasumik inissisimanagerat aallaavigalugu ingerlanneqassaaq)